

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
української мови

Климович С.М.

«28» серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.3.8. СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Спеціальність 035 Філологія (українська мова та література)

факультет української філології та журналістики

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма «Соціолінгвістика» для студентів за спеціальністю 035 Філологія
(українська мова та література)

Розробники: Мартос С.А., доцент, кандидат філологічних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української мови
Протокол від «28» серпня 2017 року №1

Завідувач кафедри української мови

Климович С.М.

(підпис)

1.Опис навчальної дисципліни

«Соціолінгвістика»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Варіативна	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 035 Філологія (українська мова та література)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин : 120 годин		4-й	
		Семестр	
		7-й	
		Лекції	
	24		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Рівень вищої освіти: бакалавр	Практичні, семінарські	
		16	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		80	
	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 53% / 47%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Соціолінгвістика»

Дисципліна «Соціолінгвістика» — це курс загальнолінгвістичного характеру, який читається студентам факультету філології та журналістики спеціальності 035 Філологія (українська мова та література).

Мета курсу — сформувати у студентів уявлення про один із напрямів сучасного мовознавства, який знаходиться на стику декількох наук (власне лінгвістики, соціології, соціальної психології, етнографії тощо) і розглядає обумовленість функціонування мови соціальними факторами.

Завдання курсу:

- **Методичні** — творчо підходити до змісту предмета, формуючи у студентів навички соціолінгвістичного аналізу мовних явищ, сприяючи формуванню у майбутніх викладачів і наукових робітників ефективних форм соціальної і мовленнєвої поведінки.
- **Пізнавальні** – дати студентам знання про зміст базових понять сутності і функцій мови як засобу спілкування, соціолінгвістичною типологією мовних форм, понять мовної політики, мовної ситуації, мовних контактів, впливу суспільних факторів на розвиток мови.
- **Практичні** – сприяти виробленню у студентів навичок правильно діагностувати соціально-мовні поняття, самостійно розробляти на основі зібраних соціолінгвістичних даних мовну політику, вміти застосовувати методи соціолінгвістичних досліджень, вирішуючи конкретні прикладні завдання.

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Студент повинен знати:

- предмет, об'єкт соціолінгвістики;
- існуючі соціолінгвістичні течії і напрями;
- фактори, яку впливають на соціальну диференціацію мови;
- співвідношення літературної мови і її нелітературних форм;
- соціальні фактори, які впливають на еволюцію мови;
- сучасну мовну ситуацію;
- цілі і завдання мовної політики;
- основні методи соціолінгвістики.

Студент повинен вміти:

- на основі демографічних, соціологічних та інших показників аналізувати мовну ситуацію;
- користуватися термінологією соціолінгвістики та суміжних наук;
- відрізнити мовні/мовленнєві засоби літературної мови і нелітературних форм;
- аналізувати заходи мовної політики.

Соціолінгвістична компетенція пов'язана зі знаннями та вміннями, необхідними для здійснення соціального аспекту використання мови та включає в себе лінгвістичні маркери соціальних стосунків, правила ввічливості, вирази народної мудрості, відмінності у реєстрах мовлення, діалекти та акценти.

Соціолінгвістична компетенція припускає розширення знань соціокультурної специфіки країни, мова якої вивчається, вдосконалення вміння будувати свою мовну і немовну поведінку адекватно цій специфіці і з урахуванням соціального статусу партнера по спілкуванню, умінь адекватно розуміти і інтерпретувати лінгвокультурні факти, групуючись на сформованих ціннісних орієнтаціях.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Соціолінгвістика» пересікається з такими дисциплінами, які викладаються на факультеті філології та журналістики для студентів-філологів, як «Вступ до мовознавства», «Стилістика», «Культура мови», «Загальне мовознавство», «Історія лінгвістичних вчень». Це обумовлює не лише ознайомлювальний, але й повторювальний характер дисципліни.

3. Програма навчальної дисципліни «Соціолінгвістика»

Вступ. Мета і завдання курсу. Об'єкт і предмет соціолінгвістики. Статус соціолінгвістики. Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука, яка вивчає обумовленість мовних явищ і мовних одиниць соціальними факторами. Течії і напрями соціолінгвістичних досліджень (синхронічна і діахронічна соціолінгвістика, макро- і мікросоціолінгвістика, теоретична й експериментальна, соціолінгвістика і соціологія мови, прикладна соціолінгвістика). Місце соціолінгвістики серед інших лінгвістичних дисциплін.

Історія соціолінгвістичних досліджень. Витоки соціолінгвістики. Празька школа функціональної лінгвістики (Р.Якобсон, М.Трубецької, В.Матезіус, В.Гавренек, С.Карцевський). Французька соціологічна школа к.ХІХ – п.ХХ століття (А.Мейє, Ж.Вандрієс). Американська соціолінгвістична школа (У.Брайт, Д.Гамперц, Ч.Фергюсон, У.Лабов). Зародження соціолінгвістики у СРСР (20-40-і роки ХХ ст.). «Нове вчення про мову» М.Марра і відхід від соціолінгвістичної проблематики. Відновлення соціолінгвістичних досліджень у 60-70 роках ХХ століття (праці М.Панова, С.Ожегова, В.Бондалетова, С.Скворцова та ін.). Розвиток соціолінгвістики в Україні.

Понятійний апарат соціолінгвістики. Мовна спільнота. Рідна мова і суміжні поняття. Мовний код. Соціально-комунікативна система. Переключення та змішування кодів. Мовна варіативність. Мовна норма. Літературна мова (стандарт). Сфери використання мови. Мовленнєва і немовленнєва комунікація. Комунікативна ситуація. Мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт. Комунікативна компетенція носія мови. Соціальний статус і соціальна роль.

Проблема соціальної диференціації мови. Проблема соціальної диференціації мови у світовій лінгвістиці. Поняття соціального діалект (соціолект). Різновиди соціолектів: професійні, вікові, групові (корпоративні). Арго. Жаргон. Сленг. Молодіжний соціолект: причини виникнення і функціонування, носії, основні ознаки, лексико-фразеологічний склад, взаємодія з іншими підсистемами мови. Студентський і шкільний жаргони.

Соціальна обумовленість мовної еволюції. Розвиток мови як соціолінгвістична проблема. Соціолінгвістична концепція Є.Поливанова. Сучасні соціолінгвістичні концепції мовного розвитку. Теорія антиномій (М.Панов). Теорія мовної еволюції У.Лабова.

Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія. Поняття мовної ситуації. Диференціація ознак мовних ситуацій. Фактори формування мовних ситуацій. Типи мовних ситуацій: монокомпонентні/ полікомпонентні, рівноважні/ нерівноважні, однополюсні/ багатоплюсні, одномовні/ багатомовні, гомогенні/ гомоморфні, гетерогенні/ гетероморфні, гармонійні/ дисгармонійні, збалансовані/ незбалансовані, ендоглосні/ екзоглосні. Двомовність (білінгвізм). Типи білінгвізму: рецептивний, репродуктивний, продуктивний; чистий і змішаний; безпосередній і опосередкований; природний і штучний; індивідуальний і масовий. Диглосія. Внутрішньомовна диглосія. Сучасна мовна ситуація в Україні.

Взаємодія мов. Мови-посередники. Поняття «мовні контакти» і «взаємодія мов». Типи мовних контактів. Інтерференція як наслідок взаємодії мов. Суржик як результат змішування мов. Допоміжні мови міжетнічного спілкування: лінгва франка, койне, піджин, креольські мови. Міжнародні і світові мови. Штучні мови.

Мовна політика. Поняття мовної політики, національно-мовної політики. Суб'єкти і компоненти національно-мовної політики. Етапи мовної політики. Типи мовної політики. Закони про мову. Правовий статус мов. Мовне планування (позачергові заходи державної мовної політики). Мовне будівництво. Мовна політика радянського уряду щодо національних мов республік (зокрема, української). Мовна політика України на загальнодержавному й регіональному рівнях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	Л	П	ла	Інд	С.р	Усього	Л	П	ла	Інд	С.р
Змістовий модуль 1. Основні соціолінгвістичні поняття і проблеми												
Тема 1. Соціолінгвістика як наука	14	2	2			10						
Тема 2. Історія соціолінгвістичних досліджень	14	2	2			10						
Тема 3. Понятійний апарат соціолінгвістики	16	4	2			10						
Тема 4. Соціальна обумовленість мовної еволюції	14	2	2			10						
Тема 5. Соціальна диференціація мови	16	4	2			10						
Тема 6. Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія	16	4	2			10						
Тема 7. Взаємодія мов. Мови-посередники	16	4	2			10						
Тема 8. Мовна політика	14	2	2			10						
Усього годин	120	24	16	0	0	80						

5. Змістові модулі навчальної дисципліни

«Соціолінгвістика»

1 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

Тема: ОСНОВНІ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПОНЯТТЯ І ПРОБЛЕМИ

Лекційні модулі

1. Соціолінгвістика як наука.

2. Історія соціолінгвістичних досліджень.
3. Понятійний апарат соціолінгвістики.
4. Соціальна диференціація мови.
5. Соціальна обумовленість мовної еволюції.
6. Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія.
7. Взаємодія мов. Мови-посередники.
8. Мовна політика.

Семінарські модулі

1. Соціолінгвістика як наукова і навчальна дисципліна.
2. Розвиток зарубіжної та вітчизняної соціолінгвістики.
3. Основні поняття соціолінгвістики.
4. Соціальна диференціація мови.
5. Соціальна обумовленість мовного розвитку.
6. Мовна ситуація. Взаємодія мов. Сучасна мовна ситуація в Україні.
7. Мовна політика. Мовна політика України.

Модулі самостійної роботи

1. Соціолінгвістика серед інших лінгвістичних дисциплін.
2. Літературна мова (стандарт). Мовна норма.
3. Співвідношення напрямів і методів соціолінгвістичних досліджень.
4. Студентський та шкільний жаргони.
5. Мовна політика радянського уряду щодо національних мов республік (зокрема, української).
6. Закони про мову.

Підсумкова тека

1. Питання для поточного контролю знань.
2. Тестові завдання.

2 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

Тема: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Лекційні модулі

Семінарські модулі

Модулі самостійної роботи

Підсумкова тека

1. Питання для поточного контролю знань.
2. Тестові завдання.

СОЦІОЛІНГВІСТИКА **Заочна форма навчання**

Лекційні модулі

1. Понятійний апарат соціолінгвістики.

2. Соціальна диференціація мови.
3. Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія.

Семінарські модулі

1. Понятійний апарат соціолінгвістики.
2. Мовна ситуація. Білінгвізм і диглосія.

Модулі самостійної роботи

1. Соціолінгвістика як наукова і навчальна дисципліна.
2. Розвиток зарубіжної та вітчизняної соціолінгвістики.
3. Соціолінгвістика серед інших лінгвістичних дисциплін.
4. Основні поняття соціолінгвістики.
5. Літературна мова (стандарт). Мовна норма.
6. Студентський та шкільний жаргони.
7. Соціальна обумовленість мовного розвитку.
8. Сучасна мовна ситуація в Україні.
9. Взаємодія мов. Мови-посередники.
10. Мовна політика. Мовна політика України.
11. Закони про мову.

Підсумкова тека

1. Питання для поточного контролю знань.
2. Тестові завдання.

Підсумкова тека

Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця-філолога з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій студента-філолога широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо).

Під час викладання дисципліни «Соціолінгвістика» найбільш ефективними є такі методи навчання: *частково-пошуковий* (евристичний) — викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів); *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Науковий і фактичний матеріал методу навчання лекції відображає вузлові питання дисципліни «Соціолінгвістика». До наочних методів навчання належать: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження. Практичні методи навчання використовують для безпосереднього пізнання дійсності, поглиблення знань, формування вмінь і навичок. Словесні, наочні й практичні методи навчання взаємопов'язані.

Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки філолога перевага надається усному, письмовому, практичному і тестовому контролю.

Метод усного опитування є найпоширенішим і найбільш ефективним під час викладання дисципліни «Соціолінгвістика». Полягає у з'ясуванні рівня знань студента завдяки прямому контакту з ним під час перевіркової бесіди.

Письмовий контроль. Особливістю письмової контрольної роботи, порівняно з усною перевіркою, є глибина відповідей на запитання і виконання практичних дій, більша тривалість її проведення і підбиття підсумків.

Тестові методи перевірки знань. Вони становлять систему завдань для оцінювання знань студента за допомогою кількісних норм. Здебільшого передбачають вибір особою, яка проходить тестування, однієї з кількох запропонованих відповідей. Наприклад:

Перехід мовця в процесі мовного спілкування з однієї мови (діалекту, стилю) на іншу залежно від умов комунікації називається

1. Кодовою варіативністю.
2. Кодовим переключенням.
3. Змішуванням кодів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань студентів під час підсумкового контролю

A (відмінно) 100 – 90 балів	<p>Студент має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи спеціальну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах практичних завдань.</p> <p>Використовує сучасні методи та підходи при вирішенні самостійних завдань всіх рівнів. Може самостійно обирати підходи та методи для вирішення завдань різного рівня складності.</p> <p>Широко застосовує основні категорії системного аналізу та системно структурного та функціонального підходів. На основі знань про системи може самостійно охарактеризувати структуру системи та функціональні зв'язки між її компонентами.</p> <p>Обсяг знань та рівень вмінь та навичок цілком відповідає та перевищує вимоги програми дисципліни.</p>
B (добре) 89-82 бали	<p>Студент має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи фахову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Студент має міцні ґрунтовні знання, виконує практичну роботу без помилок.</p> <p>Обсяг знань та рівень вмінь та навичок відповідає обсягу програми дисципліни.</p>
C (добре) 81-74 бали	<p>Студент знає програмний матеріал повністю, має практичні навички в фаховому аналізі, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми.</p> <p>Обсяг знань відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 10%.</p> <p>Обсяг знань та рівень вмінь та навичок відповідає обсягу програми дисципліни.</p>
D, E (задовільно) 73-60 балів	<p>Студент знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер, іноді непідкріплені прикладами. Замість чіткого визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях.</p> <p>Обсяг знань відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі від 10% - 25%.</p>
FX (незадовільно) 59-35 балів	<p>Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.</p> <p>Обсяг знань відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 50%.</p>
FX (незадовільно) 34-1 бал	<p>Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.</p> <p>Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований.</p> <p>Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею.</p>

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів

<p>A 5 (відмінно) 100 – 90 балів</p>	<p>Студент повинен відмінно володіти матеріалом, його відповідь відзначається повнотою і вичерпністю матеріалу курсу, вона повинна ґрунтуватись з різних поглядів. При цьому студент повинен уміти висловити й мотивувати власне бачення з аналізованих питань. Студент повинен знати повний обсяг запропонованого в курсі матеріалу. Для цього він має ознайомитись з рекомендованою до курсу науковою літературою. Обов'язковим є знайомство з додатковою літературою, опрацювання її і використання при висвітленні питання. Відповідь повинна бути логічною, зв'язною, послідовною й аргументованою. Теоретичні положення мають бути підкріплені конкретними прикладами. Студент повинен уміти застосовувати свої теоретичні знання на практиці, логічно і послідовно викладати матеріал, пов'язуючи з суміжними темами, бачити міжпредметні зв'язки, наводити приклади і коментувати їх. Студент робить самостійні висновки, висловлює гіпотези, дискутує, аргументує, посиляючись на першоджерела.</p>
<p>B 4 (добре) 89-82 бали</p>	<p>Відповідь студента повна й аргументована, що спирається на знання різних поглядів на обговорювання теми. Студент повинен знати весь обсяг запропонованого в курсі матеріалу, проте може помилятися у неprincipiових моментах при викладі теорії чи окремих концепцій. Студент повинен опрацювати і знати основну рекомендовану літературу до курсу. Відповідь повинна бути логічною, викладеною правильною літературною мовою. У разі труднощів з аргументацією висловлюваних тез студенту можуть бути задані додаткові питання, які допоможуть йому чіткіше сформулювати думку. Свої теоретичні знання студент повинен уміти застосовувати на практиці.</p>
<p>C 4 (добре) 81-74 бали</p>	<p>Студент висвітлює різні точки зору на обговорювану тему. При знанні повного обсягу матеріалу, студент може помилятися в окремих питаннях при викладі окремої теми, чи загальних питань. При знанні рекомендованої літератури можуть допускатися помилки у значимості того чи іншого джерела. Студент повинен володіти усним і письмовим мовленням, щоб аргументовано давати відповідь. При необхідності студенту можуть задаватися додаткові питання, які допоможуть йому висловити думку. Теоретичні знання студент повинен застосовувати на практиці. Не завжди дотримується логіки викладу, хоч і вільно орієнтується у матеріалі, але інколи припускається одиничних помилок</p>
<p>D, E 3 (задовільно) 73-60 балів</p>	<p>Відповідь студента неповна і не достатньо аргументована. Студент повинен знати значну частину матеріалу, запропонованого в курсі, але ці знання можуть мати несистемний характер. Навідні питання викладача повинні наштовхувати студента на правильну відповідь. У мові викладу можуть траплятися граматичні і стилістичні помилки. Матеріал студентом засвоєно на рівні невпевненого переказування, вивчене відтворює не завжди логічно і послідовно, але не губиться при необхідності навести приклад. Знає стандартні дефініції</p>
<p>FX 2 (незадовільно) 59-35 балів</p>	<p>Ставиться студенту, в якого відсутні знання матеріалу, запропонованого в курсі. Студент може частково відповідати на поставлені запитання, але сам не здатен викласти теоретичний матеріал і підкріпити його прикладами. Студент необізнаний з рекомендованою літературою, у його мовленні часто трапляються</p>

	граматичні помилки, відчувається брак достатнього словникового запасу.
FX 1 (незадовільно) 34-1 бал	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

A 5 (відмінно) 100 – 90 балів	Студент повно і всебічно розкриває винесені для самостійного опрацювання питання теми, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і може аргументовано її доводити; усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином (у вигляді реферату або законспектовані в зошиті)
B 4 (добре) 89-82 бали	Загалом рівень знань студента відповідає викладеному для оцінки «відмінно», проте припустився кількох помилок при розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються доказами; усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином (у вигляді реферату або законспектовані в зошиті), проте трапляються поодинокі помилки у виконання завдань
C 4 (добре) 81-74 бали	Студент розкриває теми, винесені для самостійного опрацювання, проте не всебічно, дещо поверхово; припускається помилок при розв'язанні деяких завдань; усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином (у вигляді реферату або законспектовані в зошиті), проте трапляються помилки у їх виконання; деякі завдання не виконані
D E 3 (задовільно) 73-60 балів	Студент розкриває не всі теми, винесені на самостійне опрацювання (лише 60% завдань), теми розкриті поверхово, студент припускається помилок при виконанні практичних завдань, завдання не оформлені належним чином, деякі завдання не виконані
FX 2 (незадовільно) 59-35 балів	Студент у загальних рисах розкрив питання, винесені для самостійного опрацювання, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно; студент виконав лише 50% завдань, винесених на самостійне опрацювання
FX 1 (незадовільно) 34-1 бал	Студент не може відповісти на поставлене запитання або відповідає неправильно, не розуміє суті запитання, не може зробити висновків, виконав менше 50% завдань, винесених на самостійне опрацювання; практичні завдання не оформлені належним чином

Критерії оцінювання реферативних робіт студентів

A 5 (відмінно) 100 – 90 балів	Студент повністю розкрив тему реферату, аргументував її конкретними прикладами, положеннями, використав належний бібліографічний апарат, оформив роботу згідно вимог такого типу робіт, вільно володіє фактичним матеріалом теми, дає вичерпні відповіді з даної теми
B 4 (добре) 89-82 бали	Студент розкрив тему реферату, навів її доказову базу, є посилання на конкретні джерела, належне оформлення роботи, орієнтується в темі реферату і дає відповіді на поставлені з неї запитання
C 4 (добре) 81-74 бали	Студент не повністю розкрив тему реферату, допустив неточності при формулюванні головних думок. В оформленні роботи наявні незначні стилістичні невправності

DE 3 (задовільно) 73-60 балів	При розкритті теми реферату студент не на належному науковому рівні висловлює її тези, положення, допускає помилки змістового характеру, наявні стилістичні невірності, робота оформлена не належним чином
FX 2 (незадовільно) 59-35 балів	Студент частково виконав реферат, не може аргументувати його основних положень, допускає помилки змістового характеру. Оформлення роботи не відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу
FX 1 (незадовільно) 34-1 бал	Студент не написав реферат

Критерії оцінювання презентацій

A (відмінно) 100 – 90 балів	Студент, який чітко виконав такі вимоги: зміст презентації відповідає поставленим дидактичним цілям і завданням; дотримано прийняті правила орфографії, пунктуації, скорочень і правила оформлення тексту; відсутні фактичні помилки; достовірно представлена інформація; лаконічний текст на слайді; зміст кожної частини текстової інформації логічно завершений; інформація подана привабливо, оригінально; текст виразно видно на тлі слайда, використано контрастні кольори для фону і тексту. На останньому слайді вказується перелік використаних джерел, активні і точні посилання на всі графічні об'єкти.
B (добре) 89-82 бали	Студент, у якого зміст презентації відповідає поставленим завданням; в основному дотримано правила орфографії, пунктуації, оформлення тексту; відсутні фактичні помилки; достовірно представлена інформація; наявний лише один логічний наголос, не завжди лаконічний текст на слайді, є певні зауваження щодо привабливості поданої інформації. На останньому слайді вказується перелік використаних джерел.
C (добре) 81-74 бали	
D, E (задовільно) 73-60 балів	Студент, у якого презентація не завжди відповідає поставленим завданням; наявні орфографічні, пунктуаційні помилки, не повністю дотримано правила оформлення тексту; зміст кожної частини текстової інформації логічно завершено.
FX (незадовільно) 59-35 балів	Студент, у презентації якого порушена стислість і лаконічність викладу, а також текст має недостатню інформативність; відповідність змісту презентації не відповідає поставленим дидактичним цілям і завданням; наявні орфографічні та пунктуаційні помилки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Беликов В.И., Крысин Л.П. Социолингвистика: Учебник для вузов. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 439с.
2. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы. М.: Международные отношения, 1980. – 318с.
3. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
4. Вопросы социальной лингвистики. – Л.: «Наука», 1969. – 418с.
5. Дешериев Ю. Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории. – М.: Наука, 1977. – 382с.
6. Крысин Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.

7. Методологические проблемы социальной лингвистики. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
8. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 206 с.
9. Никольский Л. Б. Синхронная социолингвистика: теории и проблемы. – М.: Наука, 1976. – 168 с.
10. Принципы и методы социолингвистических исследований. – М.: Наука. – 1989. – 200 с.
11. Социально-лингвистические исследования. – М.: Наука, 1976. – 232 с.
12. Теоретические проблемы социальной лингвистики. – М.: Наука, 1981. – 365 с.
13. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику. - М.: Высшая Школа, 1978. – 216 с.
14. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976 - 176 с.
15. Шумарова Н.П., Монжалея Т.К. Социолингвистика: теория, история, методы. Методическое пособие. – 1995. - 70 с.
16. Юсселер Манфред. Социолингвистика / язык как социальное явление /. – К.: Вища школа, 1987. – 199 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики). –Л., 1975. – 275 с.
2. Актуальні проблеми соціолінгвістики: збірник наукових праць.- К., 1992. – 100с.
3. Алпатов В. М. 150 языков и политика: 1917-2000. Социолингвистические проблемы СССР и постсоветского пространства. – М.: КРАФТ + ИВ РАН, 2000. – 224с.
4. Алпатов В. М. История лингвистических учений: Учеб. Пособие. – М.: Языки рус. культуры, 1998. – 368 с.
5. Антисуржик / За заг. редакцією Олександри Сербенської. – Львів, 1994. – 152 с.
6. Вайнрайх У. Языковые контакты. – К., 1979. – 262с.
7. Влияние социальных факторов на функционирование и развитие языка. / Под ред. Дешериева Ю.Д. – М.: Наука. – 1988. – 198с.
8. Возникновение и функционирование контактных языков. – М.: Наука, 1987. – 256с.
9. Демченко В. Мовне середовище. Екстралінгвістичний нарис про Південь України: Монографія. – Херсон: Айлант, 2001
10. Демченко В.М., Голобородько К.Ю. Нариси з історії білінгвізму в Україні: Навч. пос. Ч.1. – Херсон, 1997
11. Дьячков М.В. Креольские языки. – М.: Наука, 1987. – 108с.
12. Залізник Г.М., Масенко Л.Т. Мовна ситуація Києва: день сьогоднішній та прийдешній. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. – 95с.
13. Интерпритация и анализ данных в социологических исследованиях. – М.: Наука, 1987. – 252с.
14. Карасик В. И. Язык социального статуса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 333 с.
15. Колесов В.В. Язык города. – М.: Высшая школа, 1991. – 192 с.
16. Крючкова Т. Б., Нарумов Б. П. Зарубежная социолингвистика. Германия. Испания. – М.: Наука, 1991. – 157 с.
17. Масенко Л. Мова і політика. – 2-ге вид., допов. - К.: Соняшник, 2004. –120с.
18. Межъязыковые отношения и языковая политика. – К.: Наук. думка, 1988. – 213 с.
19. Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К.: Наукова думка. – 1992. – 379 с.
20. Мечковская Н. Б. Общее языковедение: Структурная и социальная типология языков: – М.: Флинта: Наука, 2001. – 312 с.
21. Мова і процеси суспільного розвитку. – К.: Наукова думка, 1980. – 210 с.

22. Мова і соціальні процеси. – Львів: Світ, 1997. – 107 с.
23. Мова тоталітарного суспільства. – К., 1995. – 126 с.
24. Мова у соціальному і культурному контексті: Збірник наукових праць. – К., 1997. – 270 с.
25. Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наукова думка. 1977. – 267 с.
26. Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матеріали наукової конференції: 28-29 травня 2001 року. – К.: ВПЦ Київський університет, 2002. – 224 с.
27. Национально-языковые проблемы: СССР и зарубежные страны. – М.: Наука, 1990. – 204 с.
28. Нешищенко Г.П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания. Анализ концепций. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
29. Новое в лингвистике. Вып. VI. Языковые контакты. М.: Прогресс, 1973. – 196 с.
30. Новое в лингвистике. Вып. VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975. – 338 с.
31. Норма и социальная дифференциация языка. – М.: Наука. – 1969. – 173с.
32. Письменные языки мира: языки Российской Федерации. Социолингвистическая энциклопедия. – М.: Academia, 2000. – 754 с.
33. Погрібний Анатолій. Світовий мовний досвід та українські реалії. – К., 2003. – 72 с.
34. Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні (Матеріали міжнародної наукової конференції 28-29 листопада 1996 року) // К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1998. – 240 с.
35. Проблемы ареальных контактов и социолингвистики. – Л.: Наука, Ленинградское отд., 1978. – 165 с.
36. Проблемы двуязычия в многонациональной среде. – СПб., 1995.
37. Проблемы зарубежной социолингвистики. – М. ИНИОН. – 1976. – 334с.
38. Проблемы изучения языковой ситуации и языковый вопрос в странах Азии и Северной Африки. – М.: Наука, 1970. 255 с.
39. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. – Дрогобич: «Відродження», 1997. – 359 с.
40. Социальная и функциональная дифференциация литературных языков. М.: Наука, 1977. – 343 с.
41. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
42. Степанов Г. В. Типология языковых ситуаций в странах романской речи. – М.: Наука, 1976. – 224 с.
43. Українська мова як державна в Україні. Збірник матеріалів. – К.: «Довіра», 1999.
44. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): Стан і статус. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.
45. Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К.: Наук. Думка, 1989. – 204 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. <http://ulif.mon.gov.ua> – Український лінгвістичний портал
2. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
3. <https://mova.kreschatic.kiev.ua> – Уроки державної мови;
4. <https://novatova.com.ua> – Нова мова (проект розвитку української мови);
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> – Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;
6. <https://www.ulif.org.ua/> – Український лінгвістичний портал